

Euroopan turvallisuusarkkitehtuuria muovaavat intressiryhmät

Helena Ranta
Doktriiniosasto

Tutkimuskatsaus käsittelee intressiryhmiä ja niiden vaikutuksia Euroopan turvallisuusarkkitehtuurin kehitykseen. Katsaus perustuu kirjoittajan vuonna 2025 laatimaan tutkimusraporttiin *Euroopan turvallisuusarkkitehtuuria muovaavat intressiryhmät*. Tarkastelun maantieteellinen fokus on Eurooppa ja ajallisesti se keskittyy nykyhetkeen.

Euroopan nykyinen turvallisuusarkkitehtuuri pohjautuu toisen maailmansodan jälkeiseen, kylmän sodan muovaamaan asetelmaan, jossa keskeisiä toimijoita ovat Pohjois-Atlantin liitto (Nato), Euroopan unioni (EU) ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (Etyj).¹ Viime vuosina erityisesti Venäjän aggressiivinen ulkopoliittikka, Yhdysvaltojen ulkopoliittikan suunnanmuutokset sekä turvallisuusinstituutioiden sisäiset haasteet ovat horjuttaneet tätä järjestelmää ja lisänneet epävarmuutta Euroopan turvallisuudesta.

Näiden tekijöiden seurauksena monet Euroopan valtiot ovat alkaneet vahvistaa puolustustaan ja edistää laajempaa turvallisuusyhteistyötä. Yksi suurimmista kysymyksistä on tasapainoilu historiallisesti vahvan transatlanttisen kumppanuuden ja EU:n itsenäisen toimijuuden välillä. Myös erilaiset suhteet Venäjään ja muihin suurvaltoihin vaikuttavat maiden näkemyksiin Euroopan turvallisuusyhteistyöstä. Haasteita lisää se, että turvallisuusinstituutiot ja muut puolustusyhteistyömuodot menevät osittain päällekkäin², ja instituutioiden sisäiset jännitteet heikentävät niiden tehokkuutta. Viime aikoina virallisten turvallisuusorganisaatioiden ulkopuolella toimivat joustavammat yhteistyömuodot ovatkin nousseet suurempaan rooliin.

Toimintaympäristötarkastelu

Venäjän hyökkäys Ukrainaun helmikuussa 2022 mullisti Euroopan turvallisuusympäristön ja vaikutti laajemmin koko maanosaan. Monet aiemmin kiistanalaiset kysymykset saivat jäädä taka-alalle, kun EU- ja Nato-maat tiivistivät rivejään ja ryhtyivät laaja-alaisiin toimiin Venäjän vastustamiseksi. Tämä näkyi muun muassa yhteisinä pakotteina, energiapolitiikan muutoksena sekä Ukrainan laajana poliittisena, taloudellisena, humanitaarisena ja sotilaallisena tukena.³

Sota synnytti myös merkittäviä asennemuutoksia: Saksa teki historiallisia päätöksiä puolustusbudjetin kasvattamisesta, ja lisäksi Suomi ja Ruotsi liittyivät Natoon. Jäsenmaiden sitoutuminen syveni entisestään, kun Naton huippukokous kesäkuussa 2025 asetti tavoitteeksi nostaa puolustusmenot viiteen prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2035 mennessä. Vaikka liittolaisten välillä esiintyy erimielisyyksiä Ukrainan sodasta, kokonaiskuva on selvä: puolustusinvestoinnit kasvavat, kaluston modernisaatio etenee ja sitoutuminen Naton ja EU:n turvallisuustavoitteisiin syvenee.⁴

Nato, Yhdysvallat ja globaalit aloitteet

Ukrainan sodan syttyminen oli Natolle tärkeä käännekohta, sillä liittouman ydintehtävä – *yhteinen puolustus ja pelote* – nousi jälleen keskiöön. Kesäkuussa 2022 hyväksytyssä strategisessa konseptissa Venäjä määriteltiin suurimmaksi ja välittömimmäksi uhaksi⁵, ja jäsenmaat alkoivat kasvattaa puolustusmenojaan. Samalla liittouma laajeni, kun Suomi ja Ruotsi liittyivät mukaan. Tämä lähes kaksinkertaisti liittouman maarajan Venäjän kanssa ja vahvisti merkittävästi itäistä puolustusta.⁶

Ukrainan tukemisesta muodostui Naton toiminnan ydin. Yhdysvallat perusti huhtikuussa 2022 **Ukraine Defense Contact Groupin** (UDCG), eli Ramstein-ryhmän, koordinoimaan laajaa materiaalista tukea Ukrainalle. Ryhmään kuuluu kaikki 32 Naton jäsenmaata, noin 20 muuta valtiota sekä EU⁷. Heinäkuussa 2023 perustettu **Nato-Ukraina-neuvosto** vahvisti puolestaan poliittisia siteitä ja Ukrainan kasvavaa integraatiota Natoon. Neuvostossa Ukraina istuu Naton jäsenvaltioiden rinnalla tasavertaisena osallistujana ja on mukana myös päätöksenteossa.⁸

Samaan aikaan **Bukarestin yhdeksikkö** (Bucharest Nine, B9), joka koostuu yhdeksästä Naton itäisestä jäsenmaasta, nousi entistä tärkeämmäksi alueellisen turvallisuuden foorumiksi⁹. Sen keskeisiin prioriteetteihin on kuulunut turvata Ukrainan

¹ Ewers-Peters Nele Marianne (2021), NATO's Place in the European Security Architecture: Cooperation with the European Union and Organization for Security and Cooperation in Europe, in *NATO 2030 Towards a New Strategic Concept and Beyond*, Jason Blessing, Katherine Kjellström Elgin and Nele Marianne Ewers-Peters (eds.), Raket Tiderman (associate editor), 67–86, Washington DC, Foreign Policy Institute/Henry A. Kissinger Center for Global Affairs, Johns Hopkins University SAIS, <https://sais.jhu.edu/sites/default/files/NATO2030AndBeyondAccessibleVersion.pdf>, luettu 24.6.2025.

² *Ibid.*, s. 69.

³ Anghel Suzana & Damen Mario G. H. (2025), *The future European security architecture – Dilemmas for EU strategic autonomy*, European Parliamentary Research Service, European Union, Belgium, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2025/765785/EPRS_STU\(2025\)765785_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2025/765785/EPRS_STU(2025)765785_EN.pdf), luettu 2.7.2025, s. 52.

⁴ Grayling (2.7.2025), *Momentum and Balance: A Summary of CEE's Defence Shift*, <https://grayling.com/election-hub/a-summary-of-cees-defence-shift/>, luettu 8.9.2025.

⁵ Nato (2022), *Strategic Concept*, s. 4, https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2022/6/pdf/290622-strategic-concept.pdf, luettu 19.8.2025.

⁶ Anghel et al. (2025), s. 54–55.

⁷ US Department of War (6.9.2024), *Fact Sheet on Efforts of Ukraine Defense Contact Group – National Armaments Directors*, <https://www.war.gov/News/Releases/Release/Article/3897721/fact-sheet-on-efforts-of-ukraine-defense-contact-group-national-armaments-direct/>, luettu 9.9.2025.

⁸ Nato (7.3.2025), *NATO-Ukraine Council*, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_217652.htm, luettu 8.9.2025; Newton Michael (2025), *Ukraine and NATO: Bridging the Gap Between War and Accession*, CEPA 29.7.2025, <https://cepa.org/article/ukraine-and-nato-bridging-the-gap-between-war-and-accession>, luettu 8.9.2025.

⁹ Radovici Christopher (2023), *Drawing Lines on the Eastern Flank – the B9 on Europe's Frontier*, 3 Seas Europe 6.9.2023, <https://3seaseurope.com/drawing-lines-on-the-eastern-flank-the-b9-at-europes-frontier>, luettu 5.9.2025.

selviytymisen itsenäisenä valtiona sekä sen tiiviimpi integroiminen alueen turvallisuusarkkitehtuuriin¹⁰.

Donald Trumpin paluu Yhdysvaltain presidentiksi marraskuussa 2024 horjutti transatlanttista yhtenäisyyttä. Trump korosti eurooppalaisten vastuuta ja vaati puolustusinvestointien lisäämistä vastineeksi Yhdysvaltojen tuelle¹¹. Tammikuussa 2025 raportoitui suunnitelmasta vetää 20 000 yhdysvaltalaisotilasta pois Euroopasta¹², ja helmikuussa Trump syytti Ukrainaa sodan aloittamisesta¹³. Lisäksi Trump ilmoitti lopettavansa aseellisen tukensa Ukrainalle¹⁴ ja aloittavansa neuvottelut Venäjän kanssa sodan päättämiseksi, todeten, ettei Ukrainan Nato-jäsenyys ole realistinen osa tulevaa rauhansopimusta.¹⁵

Eurooppalaiset valtiot vastasivat vahvistamalla rooliaan Ukrainan sodan rauhanneuvotteluissa. Helmikuussa 2025 Ranskan, Saksan, Puolan, Italian, Espanjan, Britannian ja EU:n ulkosuhteiden korkean edustajan yhteistyöllä syntyi **Weimar**+-ryhmä, jonka tarkoituksena oli taata Ukrainan turvallisuus¹⁶. Maaliskuussa 2025 Britannian ja Ranskan aloitteesta perustettiin **halukkaiden koalitio**, joka tarjosi konkreettisempaa tukea, mukaan lukien mahdollinen valmius rauhanturvaoperaatioon¹⁷.

Kevään ja kesän 2025 neuvottelut Venäjän ja Ukrainan välillä avasivat kanavan diplomatialle ja humanitaariselle yhteistyölle, mutta eivät tuoneet poliittista läpimurtoa.¹⁸ Trumpin ilmoitus elokuussa 2025 Ukrainan tukemiseen sitoutumisesta herätti hetkeksi toivoa Ukrainan sodan päättymisen mahdollisuudesta ja transatlanttisten suhteiden lämpenemisestä¹⁹. Kuitenkin Venäjän kiihtyvä aggressio ja sen toimien eskaloituminen veivät nopeasti pohjan rauhan mahdollisuudelta, mikä turhautti Trumpia.²⁰

EU ja alueelliset yhteistyömuodot

Venäjän hyökkäys Ukrainaan sai EU:n jäsenmaat reagoimaan nopeasti unionin puolustuskäyvyn ja strategisen autonomian vahvistamiseksi. Maaliskuussa 2022 hyväksytty Versaillesin julistus korosti EU:n sitoutumista omaan turvallisuuteensa ja kykyyn toimia itsenäisesti tarvittaessa²¹. Julistus tähtäsi jäsenvaltioiden puolustuskäyvyyksien kehittämiseen, eurooppalaisen puolustusteollisuuden vahvistamiseen ja tiiviiseen yhteistyöhön Naton kanssa. Samoihin aikoihin hyväksytty

Strateginen kompassi²² määritteli EU:n seuraavan kymmenen vuoden suunnan turvallisuuden ja puolustuksen vahvistamiseksi.²³

Sodan myötä Ukraina on pyrkinyt vahvistamaan länsi-integraatiotaan. Venäjän hyökkäyksen alettua maa haki EU-jäsenyyttä nopeutetulla menettelyllä ja sai kesäkuussa 2022 jäsen ehdokasmaan aseman²⁴. Joulukuussa 2023 päätettiin aloittaa liittymisneuvottelut, jotka käynnistyivät kesäkuussa 2024²⁵. Monet EU-johtajat ovat vaatineet prosessin nopeuttamista, mutta kaikkien jäsenvaltioiden yksimielisyysvaatimus tekee etenemisestä haastavaa. Erityisesti Unkari on hidastanut prosessia vähemmistökysymyksiin ja energiariippuvuuksiin vedoten, ja Slovakian linja on vaihdellut sisäpoliittisten muutosten mukaan.²⁶

Sodan seurauksena monet perinteiset alueelliset yhteistyömuodot ovat muuttuneet ja niiden rinnalle on syntynyt uusia aloitteita. Esimerkiksi niin sanottu **Normandian nelikko** (Normandy Four), joka toimi aktiivisesti vuosina 2014–2022 Venäjän ja Ukrainan välisen vastakkainasettelun ratkaisemiseksi, on menetettynyt merkityksensä.²⁷ Samoin tärkeänä kulttuurisena ja poliittisena yhteistyöfoorumina Itä-Euroopassa perinteisesti toiminut **Visegrád**-ryhmä (Visegrád Four, V4) on myös heikentynyt merkittävästi, koska jäsenmaiden, erityisesti Puolan ja Unkarin, näkemykset Ukrainan sodasta eroavat.²⁸

Puola on kääntänyt painopistettään muihin alueellisiin rakenteisiin ja vahvistanut yhteistyötään erityisesti Ukrainan ja Liettuan kanssa **Lublinin kolmio** (Lublin Triangle) -ryhmässä. Tämä foorumi tarjoaa alustan Ukrainan tukemiselle ja kestävän rauhan edistämiseksi sekä tiiviimmälle puolustus-, energia- ja talousyhteistyölle²⁹.

Pohjoismaiden ja Baltian kahdeksikko (Nordic-Baltic Eight, NB8), joka alun perin perustettiin tukemaan Baltian maiden demokraattista siirtymää ja taloudellista integraatiota, sai uuden suunnan Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Sodan seurauksena NB8-maat ovat yhtenäistäneet politiikkavastauksiaan sekä lisänneet merkittävästi sotilaallista, humanitaarista ja taloudellista tukea Ukrainalle.³⁰

Lublinin kolmion ja NB8-yhteistyön lisäksi Ukraina on luonut aktiivisesti kumppanuuksia useiden muiden eurooppalaisten maaryhmittymien kanssa. Näihin kuuluvat muun muassa

¹⁰ Nagy Tomáš (2024), *The Bucharest Nine: Enhancing Security on NATO's Eastern Flank*, German Marshall Fund 18.3.2024, <https://www.gmfus.org/news/bucharest-nine-enhancing-security-natos-eastern-flank>, luettu 10.10.2025.

¹¹ Anghel et al. (2025), s. 54.

¹² van Brugen Isabel (2025), *Donald Trump Pulling US Troops From Europe in Blow to NATO Allies: Report*, Newsweek 23.1.2025, <https://www.newsweek.com/trump-us-troops-europe-nato-2019728>, luettu 20.8.2025.

¹³ Peltonen Elias & Ortamo Simo (19.2.2025), *Trumpin syytös: Ukrainan ei olisi pitänyt aloittaa sotaa*, Yle 19.2.2025, <https://yle.fi/a/74-20144555>, luettu 4.3.2025.

¹⁴ Hartman Alexandra (17.2.2025), *As the US retreats, Europe must look out for itself – so is Macron's nuclear offer the answer? – Simon Tisdall*, Archyde, <https://www.archyde.com/as-the-us-retreats-europe-must-look-out-for-itself-so-is-macrons-nuclear-offer-the-answer-simon-tisdall/>, luettu 4.11.2025.

¹⁵ Anghel et al. (2025), s. 55–56.

¹⁶ Lviv Herald (1.4.2025), *The Weimar+ initiative: what's it all about?*, <https://www.lvivherald.com/post/the-weimar-initiative-what-s-it-all-about>, luettu 1.9.2025.

¹⁷ Cabinet Office (2025), *National Security Strategy 2025: Security for the British People in a Dangerous World (HTML)*, CP 1338, GOV.UK 29.8.2025, <https://www.gov.uk/government/publications>, luettu 4.9.2025.

¹⁸ O'Sullivan David (2025), *Russia-Ukraine peace talks end without ceasefire, but future meetings agreed 'in principle'*, Euro News 16.5.2025, <https://www.euronews.com/my-europe/2025/05/16/russia-ukraine-peace-talks-end-after-less-than-2-hours-with-deal-to-swap-pows>, luettu 1.9.2025.

¹⁹ Lechantre Aurélien (2025), *A One-Sided Russian victory at the Alaska Summit*, The McGill Daily 2.9.2025, <https://www.mcgilldaily.com/2025/09/a-one-sided-russian-victory-at-the-alaska-summit/>, luettu 3.9.2025.

²⁰ Kent Lauren (2025), *Russia just said what Ukraine has been trying to tell Trump for months: Peace talks are going nowhere fast*, CNN 12.9.2025, <https://edition.cnn.com/2025/09/12/europe/russia-ukraine-peace-talks-paused-kremlin-intl>, luettu 18.9.2025.

²¹ Eurooppa-neuvosto (24.1.2025), *Valtion- tai hallitusten johtajien epävirallinen kokous, Versailles, 10.–11. maaliskuuta 2022*, <https://www.consilium.europa.eu/fi/meetings/european-council/2022/03/10-11/>, luettu 19.8.2025.

²² Council of the European Union (21.3.2022), *Strategic Compass for Security and Defence, 7371/22*, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/en/pdf>, luettu 20.8.2025.

²³ Anghel et al. (2025), s. 60–61.

²⁴ Karjalainen Tyyne (2023), *Miksi Ukraina tavoittelee EU-jäsenyyttä sodan keskellä?*, Ulkopoliitikka 7.12.2023, <https://ulkopoliitikka.fi/miksi-ukraina-tavoittelee-eu-jasenyytta-sodan-keskella/>, luettu 20.8.2025.

²⁵ European Commission (2025), *Ukraine's path towards EU accession*, https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/ukraines-path-towards-eu-accession_en, luettu 2.7.2025.

²⁶ Horbenko Alina (2024), *Ukraine Is Heading to the EU: Who Is Opposed to a New Member on Board?*, Transatlantic Dialogue Center 10.10.2024, <https://tdcenter.org/2024/10/10/ukraine-is-heading-to-the-eu-who-is-opposed-to-a-new-member-on-board/>, luettu 20.8.2025.

²⁷ Interfax-Ukraine (23.3.2022), *Dialogue in Normandy format destroyed on Feb 24 after Russian invasion – Zelensky*, <https://ua.interfax.com.ua/news/general/817179.html>, luettu 29.9.2025.

²⁸ Kaniok Petr & Hloušek Vit (2025), *Visegrad four as an institution in times of EU crises*, European Politics and Society, 1–19, <https://doi.org/10.1080/23745118.2025.2488815>, luettu 3.9.2025.

²⁹ Borino Jakob (2020), *Lithuania, Poland and Ukraine Inaugurate 'Lublin Triangle'*, Eurasia Daily Monitor Volume: 17, Issue: 115, <https://jamestown.org/program/lithuania-poland-and-ukraine-inaugurate-lublin-triangle/>, luettu 4.9.2025.

³⁰ Ogryzko Lesia (2025), *Northern lights: How a Nordic-Baltic coalition of the willing can do even more for Ukraine*, European Council on Foreign Relations 17.2.2025, <https://ecfr.eu/publication/northern-lights-how-a-nordic-baltic-coalition-of-the-willing-can-do-even-more-for-ukraine/>, luettu 19.9.2025.

Ukraina-Romania-Moldova-yhteistyö, Ukraina-Benelux-yhteistyö, Ukraina-Kaakkois-Eurooppa-yhteistyö, Ukraina-Pohjoinen ryhmä -yhteistyö sekä Weimar+-yhteistyö.³¹

Etyj

Samaan aikaan kun Nato ja EU ovat pyrkineet vastaamaan muuttuneeseen turvallisuusympäristöön, Etyj on ajautunut historialliseen kriisiin³². Järjestöllä oli aiemmin keskeinen rooli Venäjän ja Ukrainan välisten jännitteiden hallinnassa, erityisesti Minskin sopimusprosessissa. Vuonna 2015 sovitut Minskin pöytäkirja ja sitä seurannut Minskin II -sopimus neuvoteltiin Etyjin tuella, mutta niiden toimeenpanon epäonnistuminen heikensi järjestön uskottavuutta ja kykyä toimia tehokkaana välittäjänä.³³

Jo ennen helmikuuta 2022 Etyjiä pidettiin lähes toimintakyvyttömänä, ja Venäjän hyökkäys vei järjestön entistä pahempaan kriisiin. Tilanteessa, jossa yksi jäsenvaltio käy avointa sotaa toista vastaan, yhteistyö ja yhteinen päätöksenteko käytännössä pysähtyivät. Samalla murentuivat järjestön toiminnan perustana olleet periaatteet, kuten rajojen loukkaamattomuus, alueellinen koskemattomuus, yhteistyö ja kansainvälisen oikeuden kunnioittaminen. Tämän seurauksena Etyjin merkitys Euroopan turvallisuusarkkitehtuurissa on asetettu kyseenalaiseksi.³⁴

Etyjin vaikutusvallan heikentyessä Euroopan maat ovat pyrkineet vahvistamaan yhtenäisyytään muilla tavoin. Tähän liittyen Ranska käynnisti aloitteen, joka johti **Euroopan poliittisen yhteisön** (EPY) perustamiseen. Sen ensimmäinen kokous pidettiin syksyllä 2022, ja se kokosi yhteen 44 valtiota tavoitteena syventää poliittista vuoropuhelua ja vahvistaa Euroopan turvallisuutta.³⁵

Intressiryhmien vaikutusten tarkastelu

Katsauksen pohjana käytetyn tutkimuksen toimintaympäristöanalyysin perusteella valittiin neljätoista

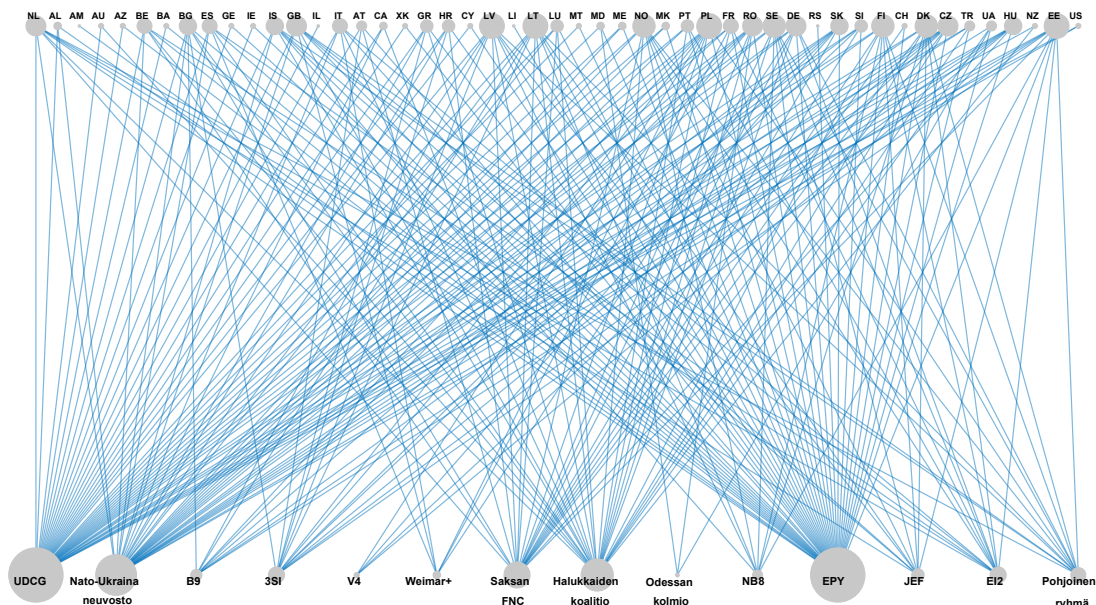
intressiryhmää, joita tarkasteltiin syvällisemmin (raportin luku 4, ei mukana tässä katsauksessa). Nämä ovat V4, Odessan kolmio, B9, Kolmen meren aloite, NB8, Pohjoinen ryhmä, Joint Expeditionary Force (JEF), Saksan kehysvaltiohanke, European Intervention Initiative, Weimar+, EPY, Halukkaiden koalitio, Nato-Ukraina-Neuvosto sekä UDCG. Ryhmät valittiin sen perusteella, että ne ovat syntyneet tai kokeneet muutoksia erityisesti Ukrainan konfliktin seurauksena.

Seuraavassa osassa esitetään tulokset intressiryhmien tarkastelusta kahdesta näkökulmasta: ensin intressiryhmiä tarkasteltiin verkkoanalyysin avulla osallistujamaiden aktiivisuuden ja ryhmien kokoon perusteella, ja sen jälkeen SWOT-analyysillä intressiryhmien vahvuuksien, heikkouksien, mahdollisuuksien ja uhkien tunnistamiseksi.

Verkkoanalyysi

Tutkimuksessa mukana olevat neljätoista intressiryhmää kattavat yhteensä 60 eri valtiota. Näistä yksitoista maata – Etelä-Korea, Japani, Kambodža, Kenia, Kolumbia, Liberia, Marokko, Pakistan, Sudan, Taiwan ja Tunisia – osallistuvat vain kansainvälistä materiaalitukea Ukrainalle koordinoivaan UDGC:hen ja ne sijaitsevat Euroopan ulkopuolella. Kuvien selkeyden vuoksi nämä maat on jätetty pois seuraavasta kolmesta diagrammista. Näin ollen diagrammit keskittyvät kaikkiin neljäntoista intressiryhmään sekä jäljelle jääviin 49 maahan, jotka ovat myös aktiivisempia kuin edellä mainitut yksitoista valtiota.³⁶

Kuvassa 1 intressiryhmät on yhdistetty niihin kuuluviin maihin, jolloin saadaan kuva siitä, mitkä maat kuuluvat kuhunkin ryhmään. Diagrammissa intressiryhmien pallojen koko vastaa kunkin ryhmän jäsenmaiden määrää, ja yksittäisten maiden kohdalla pallo taas kuvaa sitä, kuinka moneen intressiryhmään maa kuuluu. Mitä suurempi pallo, sitä useammassa ryhmässä maa on mukana. Vastaavasti, mitä suurempi pallo intressiryhmällä on,

Kuva 1. Intressiryhmät (alla) on yhdistetty niiden jäsenmaihiin (ylhäällä). Heininen (2025).

³¹ Shkarlat Kateryna (2025), *Ukraine launches new cooperation format with Benelux countries*, RBC-Ukraine 21.7.2025, <https://newsukraine.rbc.ua/news/lithuania-to-help-ukraine-bring-back-pows-1753112931.html>, luettu 26.9.2025.

³² Smith Hanna (2025), *Tuttu ja tuntematon ETYJ*, Maanpuolustus-lehti 3.6.2025, <https://www.maanpuolustus-lehti.fi/tuttu-ja-tuntematon-etyj/>, luettu 1.7.2025.

³³ Anghel et al. (2025), s. 52, 56.

³⁴ *Ibid.*, s. 56–58.

³⁵ Eurooppa-neuvosto (16.12.2024), *Euroopan poliittisen yhteisön kokous*, 18. heinäkuuta 2024, <https://www.consilium.europa.eu/fi/meetings/international-summit/2024/07/18/>, luettu 19.8.2025.

³⁶ Heininen Tapio (2025), *Diagrammien luominen ja analyysi*, lokakuu 2025, Ope-
raatioanalyysi tutkimusala, Doktriiniosasto, Puolustusvoimien tutkimuslaitos.

Vahvuudet

- Mahdollistaa nopean päätöksenteon
- Kohdistuu sinne, missä tarve on
- Paikallistoimijoiden merkitys kasvaa
- Pienten ja keskikokoisten valtioiden merkitys kasvaa
- Pienentää vasteaikaa
- Lisää tehokkuutta
- Joustava
- Tilapäinen ratkaisu
- Hyödyntää olemassa olevia resursseja, osamista ja teknologiaa

Heikkoudet

- Johtaa alueellisiin puolustusratkaisuihin
- Lisää turvallisuusarkkitehtuurin kerroksellisuutta
- Sitoo enenevästi resursseja
- Lisää kilpailua instituutioiden välillä
- Ohittaa Naton ja EU:n rakenteita
- Turvallisuusarkkitehtuurista tulee hajanaisempi
- Haastaa toimien koordinoitua
- Tekee päätöksenteosta hajanaista
- Luotettavuus on kyseenalainen
- Pysyvyys on kyseenalainen
- Turvallisuus rakentuu alhaalta ylöspäin
- Lisää turvallisuusarkkitehtuurin dynaamisuutta

Mahdollisuudet

- Lähentää samoja intressejä omaavia valtioita
- Mahdollistaa yhteistyön eroavista poliittisista ja ideologisista näkökulmista huolimatta
- Lisää reagointikykyä
- Vahvistaa pelotetta
- Tukee Naton ja EU:n strategisia päämääriä yhteisten puolustusinvestointien ja teollisen yhteistyön kautta
- Kokeilee ratkaisuja, jotka voidaan laajentaa koko liittoutuman tai unionin tasolle
- Muuttaa Naton ja EU:n päätöksentekotapaa
- Vahvistaa alueellista turvallisuutta

Uhat

- Heikentää multilateraalisten turvallisuusinstituutioiden merkitystä
- Murentaa sääntöpohjaisuutta
- Luo rinnakkaisia puolustusratkaisuja ja -järjestelmiä
- Johtaa strategisten prioriteettien hajaantumiseen
- Johtaa monitahtiseen Eurooppaan
- Luo uusia riippuvuuksia
- Syventää valtasuhteiden epätasapainoa
- Johtaa alueelliseen geopolitiittiseen kilpailuun
- Heikentää Euroopan yhtenäisyyttä
- Heikentää turvallisuutta

Taulukko 1. Koonti intressiryhmien SWOT-analyysistä.

hajautumiseen. Euroopan puolustus voi muuttua entistä eritahtisemmaksi, kun jäsenvaltiot ajavat omia, toisinaan ristiriitaisia tavoitteitaan. Lisäksi intressiryhmät voivat luoda uusia riippuvuuksia ja syventää valtasuhteiden epätasapainoa, mikä heikentää yhtenäisyyttä ja voi johtaa alueelliseen geopolitiittiseen kilpailuun. Näin ollen intressiryhmät voivat pahimmillaan johtaa Euroopan turvallisuuden heikkenemiseen.

Päätelmät

Tutkimuksessa tarkasteltiin Euroopassa toimivia intressiryhmiä ja niiden vaikutuksia Euroopan turvallisuusarkkitehtuurin kehitykseen. Viime vuosina monet Naton ja EU:n ulkopuolella toimivat intressiryhmät ovat aktivoituneet, ja niiden rinnalle on syntynyt uusia yhteistyömuotoja, jotka eivät aina noudata perinteisiä poliittisia tai maantieteellisiä jakolinjoja. Tutkimuksen mukaan nämä ryhmät ovat lyhyellä aikavälillä vahvistaneet Euroopan turvallisuutta ja kasvattaneet sen kansainvälistä painoarvoa. Niiden pitkän aikavälin vaikutuksia on kuitenkin syytä tutkia tarkemmin, sillä intressiryhmien rooli on moninainen.

Ukrainan sodan alkaminen kiihdytti erilaisten intressiryhmien ja alueellisten koalitioiden muodostumista. Sota siis toimi katalyyttinä prosessille, joka sai alkunsa jo aiempien kriisien, kuten eurokriisin, maahanmuutto- ja pakolaiskriisin, Brexitin sekä Covid-19-pandemian seurauksena⁴¹. Nämä kriisit ovat kohdistuneet Euroopan valtioihin epäsymmetrisesti: esimerkiksi maahanmuuttokriisi kuormitti EU:n ulkorajoja, eurokriisi heikompia talouksia⁴² ja Ukrainan sota on vaikuttanut erityisesti

Venäjän naapurimaihin sekä valtioihin, joilla on tiiviit poliittiset, taloudelliset tai muut riippuvuus-suhteet Venäjään.

Epätasaiset vaikutukset ovat lisänneet alueellisten intressiryhmien merkitystä, kun samanmieliset valtiot ovat etsineet keinoja koordinoita poliittisia näkemyksiään ja toimiaan nopeasti muuttuvassa geopolitiittisessä ympäristössä. Kriisit ovatkin johtaneet uudenlaisen, joustavamman koalitiopolitiikan nousuun niin EU:ssa kuin Natossakin. Esimerkiksi Covid-19-pandemian aikana jäsenvaltiot kykenivät ohittamaan kansalliset erityispiirteensä, kuten poliittiset tai taloudelliset näkemyserot, koska ratkaisut oli tarkoitettu tilapäisiksi.⁴³ Vaikka tämä mahdollisti kunnianhimoisempia politiikkatoimia, se ei ole korvannut unionin normaaleja päätöksentekoprosesseja, jotka tarjoavat kattavampia ja kestävämpiä ratkaisuja.

Toisaalta kriisit ovat saattaneet muokata EU:n toimintalogiikkaa myös pysyvämmiin, sillä unioni on nykyisin aiempaa aktiivisempi poliittisten vastausten tuottamisessa ja koordinoimisessa. Lisäksi sen vaikutusvalta on laajentunut alueille, jotka olivat aiemmin pääosin jäsenvaltioiden hallinnassa, kuten ulko- ja turvallisuuspolitiikka, turvapaikkakysymykset ja kansanterveys.⁴⁴

Samankaltaisia kehityssuuntia on nähtävissä myös Natossa, jossa perinteinen konsensuskeino perustuva päätöksenteko on osoittautunut hitaaksi nopeasti muuttuvissa geopolitiittisissä olosuhteissa. Tämä on kannustanut jäsenmaita muodostamaan joustavampia, intressipohjaisia koalitioita. Esimerkkeinä ovat Britannian johtama JEF, joka mahdollistaa nopean toiminnan

⁴¹ Ladi Stella & Polverari Laura (2025), *Reconceptualising the EU-member states relationship in the age of permanent emergency*, Comp Eur Polit 23, 1–17 (2025), <https://doi.org/10.1057/s41295-024-00384-6>, luettu 3.9.2025; Fabbrini Sergio (2023), *Going beyond the pandemic: 'next generation eu' and the politics of sub-regional coalitions*, Comp Eur Polit 21, 64–81 (2023), <https://doi.org/10.1057/s41295-022-00302-8>, luettu 3.9.2025.

⁴² Kaniok et al. (2025).

⁴³ Fabbrini (2023); Truchlewski Zbigniew & Schelkle Waltraud (2024), *Beyond the North–South divide: transnational coalitions in EU reforms*, New Political Economy, 29(6), 958–971, <https://doi.org/10.1080/13563467.2024.2356552>, luettu 3.9.2025.

⁴⁴ Ladi et al. (2025), s. 1–17.

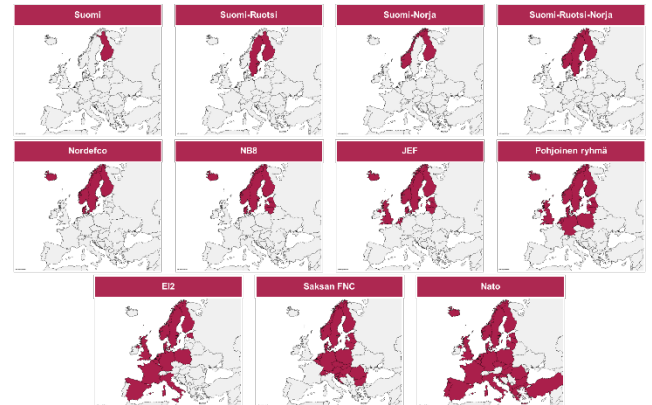
ilman koko liittokunnan yksimielisyyttä, sekä UDCG, joka tukee Ukrainaa maakohtaisesti, mutta johon kaikki Nato-maat osallistuvat. Tällaiset rakenteet eivät korvaa Naton institutionaalisia mekanismeja, mutta täydentävät niitä lisäämällä liittokunnan ketteryyttä.

Tätä usein pienimuotoisten ja joustavien yhteistyöryhmien muodostumista kutsutaan *minilateralismiksi*⁴⁵. Ilmiö ei ole uusi, mutta se korostuu erityisesti kriisiaikoina. Perinteisessä sääntöpohjaisessa järjestelmässä valtioiden välinen yhteistyö nojautuu monenvälisiin instituutioihin ja yhteisesti sovittuihin sääntöihin. Nykyhetki, jossa näitä rakenteita haastetaan ja yhteisiä pelisääntöjä on vaikea löytää, on osoittanut perinteisen monenvälisen yhteistyön rajat ja synnyttänyt tarpeen joustavammille yhteistyömuodoille. Tässä kehityksessä erityisesti keskikokoiset ja pienet valtiot ovat nousseet näkyviksi toimijoiksi.

Minilateralismi keskittyy käytännön ongelmien ratkaisemiseen ja yhteisten etujen edistämiseen tilapäisten ryhmittymien avulla. Tutkimuksen mukaan tällaiset järjestelyt voivat ohittaa kansainvälisten instituutioiden hitaita prosesseja ja hyödyntää valtioiden olemassa olevia resursseja ja osaamista. Ne mahdollistavat yhteistyön valtioiden välillä, joilla on samankaltaiset strategiset intressit ja toimintakyky. Vaikka EU ja Nato saattavat nähdä ryhmittymät rinnakkaisena byrokrationa tai jopa häiriönä, ne voivat silti tukea turvallisuusorganisaatioiden pitkän aikavälin tavoitteita, esimerkiksi yhteisten puolustusinvestointien ja teollisen yhteistyön kautta tai kokeilemalla ratkaisuja, jotka voidaan myöhemmin laajentaa mahdollisesti koko liittouman tai unionin tasolle⁴⁶.

Minilateralismiin liittyy kuitenkin myös haasteita. Yhteistyöryhmien päätöksenteko voi olla hajanaista ja koordinoitua haastavaa, mikä heikentää niiden tehokkuutta. Lisäksi ryhmien pysyvyys ja luotettavuus voivat olla kyseenalaisia. On myös olemassa riski, että intressiryhmät voivat luoda uusia riippuvuuksia, syventää valtasuhteiden epätasapainoa ja heikentää multilateraalisia instituutioita. Pitkällä aikavälillä nämä ryhmät saattavat siirtää yhteistyön painopistettä Brysselistä kohti alueellisia ryhmittymiä⁴⁷, mikä voi muuttaa päätöksentekotapoja tai tehdä instituutioista hitaasti eteneviä taikaa eritahtisia. Tämä voi johtaa yhtenäisyyden, ja lopulta myös turvallisuuden heikkenemiseen.

Tässä kehityksessä turvallisuus rakentuu yhä enemmän alhaalta ylöspäin ja tarvelähtöisesti. Paikallistoimijoiden ja alueellisten verkostojen merkitys kasvaa, mikä puolestaan lisää Euroopan turvallisuusarkkitehtuurin monikerroksisuutta ja dynaamisuutta. Käytännössä tämä ilmenee useina rinnakkaisina yhteistyömuotoina, joissa monet valtiot osallistuvat samanaikaisesti useisiin järjestelyihin. Tällainen tilanne tekee resurssien hallinnasta ja päätöksenteosta haastavampaa, sillä jokaisella valtiolla on vain yhdet asevoimat ja rajalliset hallinnolliset resurssit⁴⁸.

Kuva 4. Suomen turvallisuusyhteistyö kerrostuneisuuden näkökulmasta tarkasteltuna⁴⁹.

Suomi on hyvä esimerkki monikerroksellisesta yhteistyöstä. Se tekee kahdenvälisistä puolustusyhteistyötä Ruotsin ja Norjan kanssa sekä kolmenvälisistä yhteistyötä näiden maiden kesken. Kaikki kolme ovat mukana Nordefco-kehityksessä, johon ajoittain osallistuvat myös Viro, Latvia ja Liettua, jolloin kyseessä on NB8. Lisäksi maat ovat mukana Britannian johtamassa JEF-yhteistyössä, ja kaikki kymmenen JEF-maata osallistuvat myös Pohjoiseen ryhmään yhdessä Saksan ja Puolan kanssa. Useimmat niistä ovat mukana myös Saksan johtamassa kehysvaltiohankkeessa sekä Ranskan vetämässä E2-aloitteessa. Lisäksi kaikki nämä maat kuuluvat Natoon, ja ne tekevät kahdenvälisistä puolustusyhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa.⁵⁰

Yhteenvetona voidaan todeta, että intressiryhmien vaikutus Euroopan turvallisuusarkkitehtuurin kehitykseen on monisyinen ja riippuvainen monista muistakin kehityskuluista. Aiheen syvällisempi ja kokonaisvaltaisempi tarkastelu onkin välttämätöntä, jotta saadaan kattavampi ymmärrys Euroopan turvallisuusarkkitehtuurin kehityksestä pitkällä aikavälillä.

Lisätietoja

MA, LLM Helena Ranta on Puolustusvoimien tutkimuslaitoksen doktriiniosaston tutkija.

⁴⁵ Ks. esim. Whitfield Teresa (2025), *Minilateral Mechanisms for Peacemaking in a Multipolar World: Friends, Contact Groups, Troikas, Quads, and Quints*, International Peace Institute, https://www.ipinst.org/wp-content/uploads/2025/05/2505_Minilateral-Mechanisms-for-Peacemaking.pdf, luettu 29.9.2025; Mladenov Nickolay (14.4.2023), *Minilateralism: A Concept That is Changing the World Order*, The Washington Institute for Near East Policy, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/minilateralism-concept-changing-world-order>, luettu 15.10.2025.

⁴⁶ Toma Angelo Valerio (2025), *Europe's quiet power blocs: The new relevance of Visegrád and the Baltic Triangle*, Euractiv 15.7.2025,

<https://www.euractiv.com/section/politics/opinion/europes-quiet-power-blocs-the-new-relevance-of-visegrad-and-the-baltic-triangle/>, luettu 3.9.2025.

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Andersson Jan (2023), *European Defence Partnerships: Stronger Together*, European Union Institute for Security Studies, Brief/3, February 2023, s. 5–7, https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/Brief_3_Defence%20cooperation.pdf, luettu 1.8.2025.

⁴⁹ Ranta Helena (2025), Kuvan luomisessa käytettiin Map Chart -ohjelmaa, <https://www.mapchart.net>.

⁵⁰ Andersson (2023), s. 5–7.